

**SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO
PRE ĽUDSKÉ PRÁVA**

Silvia Porubánová
výkonná riaditeľka

V Bratislave, dňa 26. novembra 2020

Vec: Výzva na znovu zavedenie prezenčnej formy vzdelávania na druhom stupni základných škôl a stredných školách.

Vážený pán predseda vlády Slovenskej republiky,

dovoľte, aby sme v mene Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „Stredisko“) a mimovládnych organizácií vyjadrili postoj vo vzťahu k opatreniam v oblasti vzdelávania.

Základnou úlohou Strediska, národnej inštitúcie na podporu a ochranu ľudských práv zriadenej zákonom¹, je monitorovať dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd v Slovenskej republike. Na tento účel sa Stredisko zapája do dialógu s orgánmi verejnej moci a ďalšími kľúčovými aktérmi, aby im pomáhalo pri riešení možných nedostatkov pri prístupe alebo uplatňovaní ľudských práv.

Stredisko a dole uvedené mimovládne organizácie oceňujú pracovné nasadenie vlády Slovenskej republiky, jej ministerstiev ako i ďalších podriadených inštitúcií na záchranu ľudských životov a zastavenie pandémie ochorenia COVID-19. Opatrenia vlády Slovenskej republiky, ktoré boli prijaté na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19 majú však vážny negatívny vplyv na uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd, vrátane práva na bezplatné, kvalitné a inklúzívne vzdelanie.

Sme však znepokojení súčasným stavom a vyhlídkami pre dištančné vzdelávanie žiakov a žiačok na druhom stupni základných škôl a študentov a študentiek na stredných školách². Podľa odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie, UNESCO a UNICEF by malo byť zatváranie škôl

¹ Zákon č. 308/1993 Z.z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva

² V texte budeme používať ďalej termín dieťa, ktorý je na účely tohto listu zástupným termínom pre žiakov a žiačky na druhom stupni základných škôl a študentov a študentky na stredných školách.

posledným prostriedkom boja proti šíreniu ochorenia COVID-19 v oblasti vzdelávania³.

Touto cestou Vás žiadame, aby ste pri rozhodovaní o uvoľnení opatrení v oblasti vzdelávania detí prihliadali na možnosť detí uplatňovať svoje právo na vzdelanie v plnom rozsahu. Záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí.⁴ Do pozornosti Vám dávame najmä nasledovné skutočnosti:

- Ad 1) Deti nemajú dostatočne zabezpečený prístup ku kvalitnému, inkluzívnemu a bezplatnému vzdelaniu. Nastavený systém distančného vzdelávania, či znovuotvorenie tried s maximálnym počtom 5 detí, disproporčne znevýhodňuje všetky deti, nielen tie, ktoré pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo marginalizovaných komunít. Tieto deti nemajú často prístup k stabilnému internetovému pripojeniu a potrebnému technickému vybaveniu (napr. počítač, webkamera, aplikácie komunikačných platforiem a iné).
- Ad 2) Obmedzením sociálneho kontaktu a aktívnej participácie detí na prezenčnom výchovno-vzdelávacom procese prispieva viacerým patologickým javom.

Podľa údajov zverejnených Generálnou Prokuratúrou Slovenskej republiky⁵ bol tohto roku zaznamenaný enormný nárast v páchaní trestnej činnosti, ktorá úzko súvisí so sexuálnym zneužívaním a vykorisťovaním detí. Mnohé deti ostávajú doma, trávajú viac času v online priestore, a preto sa stávajú obeťami výroby detskej pornografie a sexuálneho obťažovania, ktoré spočíva v prijímaní alebo výmene sexuálne explicitných správ prostredníctvom mobilných telefónov alebo emailu, súčasťou ktorých sú neraz záznamy, ktoré obsahujú zábery na intímne časti tela, respektíve sexuálne aktivity. Často ide o nevyžiadané správy, proti ktorým sa deti nevedia účinne brániť.

Deti sú taktiež vystavené vo zvýšenej miere rôznym hoaxom a dezinformáciám súvisiacich s ochorením COVID-19, jednotlivými zraniteľnými skupinami ako inými spoločenskými témami. Podľa skúseností Strediska a mimovládnych organizácií pracujúcich s mládežou môžu byť okrem internetu aj rodičia alebo iní rodinní príslušníci šíriteľmi hoaxov a dezinformácií. Deti len rozvíjajú svoje kritické myslenie, a preto pri prijímaní informácií nevedia vždy rozlíšiť ich pravdivosť a objektivitu ich spracovania. Takýto stav môže viesť k radikalizácii, ku zhoršovaniu prístupu a uplatňovaniu ľudských práv a slobôd týchto detí.

- Ad 3) Podľa údajov Strediska⁶ malo až 57,7 % detí za posledných 12 mesiacov skúsenosti so smútkom, úzkosťou a depresiou. Rovnaké percento opýtaných malo skúsenosti aj so

³ Svetová zdravotnícka organizácia, UNESCO, UNICEF: „*Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19*“ (14.9.2020) dostupné online na <https://www.unicef.org/media/82736/file/Considerations-for-school-related-public-health%20measures-in-COVID-19-2020.pdf>.

⁴ Dohovor o právach dieťaťa (1989), čl. 3.

⁵ TASR: „*Generálna prokuratúra zaregistrovala 145 percentný nárast násilia*“ (29.6.2020) dostupné online na <https://www.teraz.sk/slovensko/gp-sr-sexualne-nasilie-na-detoch-po/477124-clanok.html>

⁶ Prieskum Strediska medzi mladými ľuďmi vo veku 15 až 17 rokov realizovaný v septembri až októbri 2020.

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

stresom a chronickou únavou. K nepriaznivému duševnému zdraviu študentov a študentiek môže v nezanedbateľnej miere prispievať aj sociálne odlúčenie a narušenie každodenného stereotypu – dochádzania na školy.

Považujeme za dôležité, aby každý ďalší proces prijímania rozhodnutí o opatreniach na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19 príslušnými orgánmi verejnej moci bol participatívny, transparentný a zohľadňoval v oblasti vzdelávania najmä najlepší záujem detí. Opatrenia na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19 v oblasti vzdelávania musia byť vždy komunikované včas a spôsobom, ktorý umožňuje ich riadnu a bezproblémovú implementáciu na celom území Slovenskej republiky, vrátane odľahlých a chudobnejších regiónov.

Stredisko a dole uvedené mimovládne organizácie Vás touto cestou žiadajú, aby vláda Slovenskej republiky pri prijímaní protipandemických opatrení brala do úvahy vyššie uvedené skutočnosti, a to aj s ohľadom na ďalšie obdobia poznačené šírením ochorenia COVID-19.

S úctou

K tejto výzve Strediska sa pripájajú aj **nasledovné mimovládne organizácie:**

Centrum komunitného organizovania so sídlom v Banskej Bystrici
Rada mládeže Slovenska so sídlom v Bratislave
Reach Institute so sídlom v Bratislave
Mládež ulice so sídlom v Bratislave
PDCS, o.z. so sídlom v Bratislave
KASPIAN so sídlom v Bratislave
CVEK-Centrum pre výskum etnicity a kultúry so sídlom v Bratislave

Vážený pán
Igor Matovič
Predseda vlády Slovenskej republiky
Úrad vlády Slovenskej republiky
Bratislava

Na vedomie:
Branislav Gröhling
Minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
Bratislava